

Čoavddasátni	Čilgehus

Doahttaleapmi

Don lea čohkkán golbma ija. Čállán , bargan , ohcan, ringen áhkku ja áddjái ja eará fulkkiide ja oahppásiidda oazzut veahki. Don leat ráhkkanan bures, ja illudat ovdanbuktit ceahkkái dan maid leat gávnahan.

Beaivi bohtá, ja don leat iditbeallái ballagoahtán. Jugistat várra liegga teaža vai jietnabaksamat liegganit. Don váccát balus, muhto duhtavaččat skuvlii. Otne lea ge dat beaivi. Dat beaivi goas don galggat ovdanbuktit iežat barggu earáide. Guovttis leaba ovdal du. Čoavji botnjasaddá baluin. Oahpaheaddji dadjá du nama ja don čuoččastat muitalit maid don oaivvildat áššis. Álggu lea hui buorre, don han leat dainna bargan mángga beaivve. Manná áibbas bures. De álggát váldoosiin. Mieloahppit bálkugohtet sihkkungumiid guđet guimmiid njeaiga. Muhtimat geahčastaddet guđet guimmiide ja savkkástaddet, earát fas nilkkistit. Don geahččalat joatkit muitalit, muhto savkkástaddanjenat leat jitnoseabbot dál. Oahpaheaddji dadjá: “Dál fertebehtet orrut jaskat”. Don várdát miehtá ceahki ja buohkat jaskkodat. Ovdal go vuosttaš linnjá loahppá, rigeregohtet sii fas. Linjálát girdet, čearggas, reaškkas, muhtimat viegadi ja dearppašit guđet guimmiid oaivái penálain, ja huikkašit. Vuollánemiin don jorgalat oahpaheaddji guvlui, gii headis viggá jaskkodahttit ceahki, muhto oahppit eai beroš eai ge jeagat. Ii šat jaskkot. Biellu čuodjá boddui, ja don vártnuhisvuodain šlohtalat olggos. Buorre ovdanbuktimis ii šaddan mihkkege. Earát máilmmis eai beroš das maid don oaivvildat. Buot lea beare reaškkas ja penálad bálkun. Gos lea árvvusatnin!? Ii dušše oahpaheaddjái, muhto gos lea árvvusatnin ohppiid gaskkas? Leat go earát go mun dolkan das ahte hállat ja muitalit mielohppiide geat eai beroš ja čuovo mielde? Go dus lea leamaš guhkes logaldallan náhkiid ja náhkkeindustriija birra, de sii jáhkket don leat hállan mo galgá ráhkadit bännogáhkuid. Lean duođaid dolkan bargamis buori árvosániid ovddas, go árvosánis gal seammá go oahppit eai dieđe man birra don leat hállan, ja oahpaheaddji ii dieđe beali ge dan fáttás maid don áiggošit muitalit. Ii oktage liiko hállat guldaleddjiide geat eai čuovo mielde. Eat go mii sáhte árvvusatnit guđet guoibmámet?

Synnøve Sjøtveit

Aftenposten golgotmánu 7.b. 2005.

Sámegillii: ČálliidLágádus.

Ohppiiráđi barggut

Bargobihttáevttohusat ja digaštallan ohppiiráđis Ohppiiráđđi ferte ásaht doaimbi ovttasbarggu ceahkkeráđiin, muđui ii doaimma ohppiidváikkuheapmi nu mo galggašii. Evttohit ahte sii deaivvadit mánnosaččat. Dás lea ovdamearka njealjivahku - áigodahkii:

1. Vahku

Ohppiiráđi bargolávdegoddi čoahkkana. Protokolla čađahuvvo ja iskojuvvo mii lea dahkkon mearrádusain mat dahkkojedje ovddit čoahkkimis. Mearrádus dahkko das goas boahte čoahkkin čađahuvvo. Dát diehtu manná skuvlaáviisii dahje ohppiiráđi almmuhantávvalii dahje skuvlla facebooksiidui dahje skuvlla neahttasiidui.

2. Vahku

Ceahkkeráđit čoahkkanit ja sis lea dál vejolaš digaštallat ohppiiráđi čoahkkingohččuma. Buot ohppiin lea vejolašvuhta digaštallat ja evttohit mearrádusaid.

3. Vahku

Olles ohppiiráđđi deaivvada mearridit. Mearrádusat almmustuvvojit.

4. Vahku

Ceahkkeráđit čoahkkanit ja digaštallet mearrádusaid maid ohppiiráđđi lea dahkan. Odđa áššit mannet ohppiiráđđái.

Gohččun ohppiídráđđečoahkkimii

Ceahki luohttámušoahppái

Báiki: Ohppiídráđđelatnja

Áigi: Gaskavahku 13.10 dii 11:00 – 12:00

Áššit:

1. Referáhta ovddit ohppiídráđđečoahkkimis
2. Operasjon Dagsverk Ohppiídráđdeovdaolmmoš juohká dieđuid ja mii digaštallat plánaid
3. Skuvlabáidi – boadus sárgungilvvus
4. Ohppiídráđi čoahkkinplána juovllaid rádjái
5. Eará

Lea dehálaš ahte buot cehkiin leat áirasat, go lea hoahppu Operasjon Dagsverk plánain.

Bálsejoga skuvla 5.10.2014

Ivvár Máhtte Utsi

Ohppiídráđi ovdaolmmoš

Dás oainnát giellalága maid Norgga eiseválddit mearridedje ahte buot skuvllat galge čuovvut. Dat lei doaimmas Norggas jagi 1898 rájes gitta 1967 rádjái

Instruks

aangående brugen af lappisk og kvænsk som hjælpesprog ved undervisning i folkeskolen, hvor dette af kirke departementet er tilladt i henhold til landskolelovens § 73, 2 led.

§1.

Lærerne i de distrikter, hvor lappisk og kvænsk er tilladt brugt som hjælpesprog ved undervisningen i folkeskolen, skal de med yderste flid stræbe efter at udbrede kjendskab til de norske sprog og søge at fremme dets brug i de kredse, hvori de virker.

§2.

Samtlige lappiske og kvænske børn skal oplæres i at læse, tale og skriftlig anvende det norske sprog. Undervisningen i norsk sker saavidt muligt paa grundlag af de i distriktet raadende norske taalesprog; ved siden af at opøves i dette, oplæres børnene efterhaanden tillige at forstaa og skriftlig udtrykke seg i det almindelige bogsprog.

§3.

Skolens undervisning foregaar i det norske sprog. Det lappiske eller kvænske sprog bruges kun som hjælpemiddel til at forklare hvad der er uforstaaelig for børnen.

Ved benyttelse af lærebøger med dobbelt sprogtekst har læreren nøie at overholde denne regel; han bør derfor stadig holde børnen til at bruge den norske tekst og først da naar denne er ufostraelig for dem, ty til den lappiske eller kvænske. Læreren maa under sin gjerning stedse have for øie, at ved skolens arbeide for udbredelse af kjendskab til det norske sprog søges opnaaet, at dette ialfald i den sidse del af børnenes skoletid udelukkende kan blive brugt ved undervisning.

Kirke- og undevisningdepartementet, Kristiania den 18de april 1898

Wexelsen

Bargobihtát

1. Loga lágaid dárkilit
2. Manne, jáhkát don Norgga eiseválddit ledje dákkár lágaid ásahan?
3. Lei go dát demokrátalaččat mearriduvvon, jáhkát don?
4. Makkár váikkuhusat jáhkát don ledje dáid lágain sidjiide geat hálle sámegeiela ja eai máhttán nu bures dárogeiela?

Ohppiiddemokratiija rollaneaktin

Rollakoarttat

Skuvlahoavda

Don leat hoavda ja maŋimuš áiggiid don leat lohkan ollu girjjiid skuvlademokratiija birra. Du mielas dát lea dehálaš ášši, ja don háliidat dán čadahit du skuvllas. Don háliidat ovdamearkka dihtii ahte oahppit galget leat mielde mearrideamen oahpahusa sisdoalus buot fágain. Skuvla galgá stivrejuvvot nu ahte buot ohppiin ja oahpaheddjiin lea okta jietna goappásge. Earát eai čuovvul du jurdagiid. Sii oaivvildit ahte dien ii leat vejolaš duohta dilis čadahit. Muhto don it vuollán. Don áiggit earáid fuomášahttit ja jorgalahttit, ja mitalit sidjiide ahte dus lea riehta ja sis boastut. Loahpas ollugat mannet ja guđdet čoahkkima gos dát digaštallo...

Oahpaheaddji 1

Don oaivvildat ahte oahppit eai leat doarvái láddan ja sis ii leat eallinvásihus doarvái dasa ahte sáhttit juohke áššis jierpmálaš čovdosiid gávdnat. Don ieš geahččalat sin bajásgeassit ovddasvástádusa váldit. Lášmmohallandiimmuin besset kámppaid dubmet ja eará fágain don oba áigge muittuhat ahte sii fertejit ieža váldit ovddasvástádusa oahpahusas. Muhto dat ádjána...

Oahpaheaddji 2

Don leat leamaš oahpaheaddji mánga jagi, ja don háliidat ahte buot bisošii nu mo álo lea leamaš...

Oahpaheaddji 3

Don leat ovttaoaivil ollu čuoggáide maid hoavda almmuha. Datte don suhtat go son viggá bágget buohkaid oaivvildit dan seammá go ieš. Dan don cealkkát čielgasit čoahkkimis...

Oahpaheaddji 4

Don jienastit vuostá hoavdda evttohusa, go don oaivvildat dan lea veadjemeahtun čadahit. Don sávašit baicce ahte oahpaheaddjit galggašedje beassat cealkit ja digaštallat mo sin bargosadji lea. Don háliidat ahte oahpaheaddjit galget sáhttit mearridit eambo iežaset bargodilis. Don leat hui sakka dolkan visot čoahkkimiin. Hoavda dávjá evttoha vaikko maid maid ferte guhká digaštallat. Dávjá don fertet vuolgit ovdal go čoahkkin nohká, ja don it beasa leat mielde dan loahpalaš mearrádusas...

Oahpaheaddji 5

Don lea bahá hovdii, gii ieš ii oahpat. Son dušše evttoha vaikko maid. Don oaivvildat ahte son ii ádde ja oainne duohtavuoda skuvladilis...

Geahččaleapmi Oanehis vástádusat

1. Makkár barggut leat ságadoallis?
2. Mo galgá čájehit ahte dáhttu replihka?
3. Mii lea erohus replihkas ja sátnevuorus?
4. Mii lea protokolla/beavdegirji?
5. Gii galgá čállit mearrádusaid mat leat dahkkon čeahkkimis?
6. Maid galget luohttámušoahppit bargat?
7. Namut golbma dehálaš doaimma ohppiidrádis.
8. Manin gohčodit luohttámušoahppi vikára?

Geahččaleapmi Guhkes vástádusat A

Don galggat čállit teavstta nuoraidskuvlla birra daid vásihusaid vuođul mat dus leat dál go leat muhtin vahku vázzán nuoraidskuvllas. Dás galggat maid čájehit ahte don máhtát muhtin doahpagiid dán girji 1. Kapihttalis. Don sáhtát válljet *muitalus* dahje *lohkkireivve*.

Dát doahpagat galget mielde čállois:

- Digaštallan
- Sátnevuorru
- Replihkka
- Ságadoalli
- Luohttámušoahppi
- Árvvusatnin

Geahččaleapmi Guhkes vástádusat B

Árvvoštala fáttáid dárkilit ja vällje ovtta dain. Don sáhtát välljet háliidat og

- Čállit fágateavstta mas ovdanbuvttát fáktadieđuid fáttá birra
- Čállit čáppagirjjálašvuodateavstta, ovdamearkka dihtii novealla mas fáddá lea čadnon dasa maid leat välljen. Datte don galggat godđit tekstii máhtu/fáktadieđuid mat čájehit ahte don áddet fáttá maid leat välljen.
- Dahkat sárggusráiddu čadnon dan fáddái maid leat välljen. Datte don galggat godđit tekstii máhtu/fáktadieđuid mat čájehit ahte don áddet fáttá maid leat välljen.

Fáttát:

- *Ohppiiddemokratiija*
- *Ceahki diibmu*
- *Čoahkkinnjuolggadusat*